

H. Varga Gyula

A negyedik médium kommunikációja

(Nyelvhasználat az interneten)

Az informatika térhódítása, beépülése a mindennapi életbe az ember számára új kommunikációs csatornákat nyitott, és új kommunikációs eljárásokat alakított ki, tett lehetővé. A technikai és technológiai újítások kitágították a lehetőségeket, térben és időben lerövidítették az információk célba juttatását. Az emberi kapcsolatteremtés kommunikációs lehetőségeinek a rendkívüli kiszélesedése nagyban hozzájárult a korábban viszonylag zárt emberi közösségek kinyílásához, új típusú közösségek létrejöttéhez, a kulturális szokásrendszerek átalakulásához. A globalizálódó világ egyik jellegzetes össznépi játéka, terméke az internet. Segítségével pillanatok alatt elérhetjük az amerikai vagy ausztráliai magyarok honlapjait, újságjait, az internetes fórumokon nem ritkaság, hogy különböző országokban élő emberek vitatkoznak egy-egy témáról, bármelyik percben küldhetünk és kaphatunk elektronikus levelet a világ bármely részéről.

Az újítások mögött persze mindig ott van a megőrzött hagyomány is. Nincs az a kommunikációs újítás, amely ki tudná vagy akarná küszöbölni az emberiség egyik (?) legnagyobb szerűbb alkotását: az emberi nyelvet. Úgy tűnik, minden ennek a gazdagítását, segítségét, minél árnyaltabb, ugyanakkor egyszerűbb, gazdaságosabb működését kívánja segíteni. Értékelhetjük ezt úgy is, hogy a hagyományos nyelvi-kommunikációs eljárásokba újak épülnek be, úgy is, hogy régi és új módszerek keverednek, s úgy is, hogy a régi formák föllazulnak, újak váltják fel őket.

A legfőbb újításokat számba véve, megállapíthatjuk, az internet új kommunikációs csatornát alakított ki a – nemcsak – nyelvi közlés számára: az eddigi papír alapú vizuális nyelvi kommunikáció helyére a képernyő-elektronikus lépett. Az internetezők begépelte szövegeket küldenek egymásnak. A technikai háttér kidolgozásával hihetetlenül felgyorsult a közvetett kommunikáció, megközelítve az élő beszédet. Az időbeli szinkronitásból következő, a hangzós (akusztikus) nyelvi kommunikációra jellemző kevésbé megtervezett, megszerkesztett és kidolgozott formák egy részét beemelte az írásos (vizuális) nyelvi kommunikációba, közelítve (vagy keverve) az évszázadok folyamán kicsiszolódott nyelvi kommunikációs eljárásokat.

Az üzenetek kiépülésében nemcsak technikai, hanem tartalmi újítás is a szövegstruktúra átalakítása láncolás (linkelés) segítségével. Az így létrejött hipertext által a szöveg nem lineárisan előrefutó, hanem elágazó szerveződésű lesz. A hivatkozásokról újabb és újabb szövegekre ugorva, a befogadó olyan intellektuális utat járva be, amelyet előtte talán senki. Ilyenformán az üzeneteket már nemcsak a küldő szerkeszti, hanem a befogadó is, hiszen végső soron tetszés szerint fűzi össze az egyes szövegelemeket. Ehhez még egy új eljárás is társul: ún. multimediális üzenetek létrehozása nyelvi és nem nyelvi jelek keverésével, összekapcsolásával.

Az internet egyik alapvető célja, hogy minél több információt juttasson el minél több befogadóhoz. Az internet fölfogható rendkívül alacsony költséggel működő kiadóvállalatként is: itt sokan maguk írják, szerkesztik, tördelik és adják ki közlendőiket. És ami nem elhanyagolható: az információk bármikor módosíthatók, bővíthetők, aktualizálhatók, egyszóval: *frissíthetők*. A tömeges hozzáféréssel – az újság, a rádió és a televízió mellé negyediknek – az internet tömegkommunikációs eszközzé, médiummá vált. Az előzőektől azonban legalább két tulajdonságában eltér. Az internet esetében a befogadó aktív közreműködése alapvető szükségletté válik. Másrészt itt megvalósulhat az igazi interaktivitás.

A továbbiakban áttekintjük, hogy az internet milyen új lehetőségeket kínál az őt megalkotó és felhasználó ember számára. Végigvesszük, hogy az új médiumon hogyan jelennek meg a tömeg-, a nyilvános, a csoport- és a személyközi kommunikáció üzenetei, hogyan érvényesülnek a kommunikációs újítások.

1. A honlapok

Ma szinte minden cégnek, hivatalnak, intézménynek van honlapja. Tegyük hozzá gyorsan: és tengernyi magánszemélynek. Bár itt a honlapokkal nem akarok részletesen foglalkozni, a főbb kommunikációs jellemzőikről mégis szót kell ejteni. Ezek vázlatosan a következők. A honlapok általában nyilvánosak, üzeneteik bárki számára elérhetőek. Az elkészítésük is, főleg pedig a továbbításuk, illetve célba juttatásuk minden más médiumnál gyorsabb. Információik folyamatosan változtathatók, újíthatók, bővíthetők – azaz frissíthetők –, így aktuálisabbak minden más versenytársuknál. Formailag sajátos elrendezésük, esztétikus grafikai megjelenésük van, eszközszerük rendkívül gazdag; világos, jól áttekinthető szerkezetüknek a tájékoztató, eligazodást segítő megjelenítője a tartalomjegyzék (menü). Terjedelmükre nézve általában többoldalasak, elrendezésük rendszerint egykeretes (minden információ, szöveg, kép stb. egy felületen található), de vannak többkeretes (osztott képernyős) oldalak is.

A szövegstrukturálást forradalmasító hipertext és az eltérő kommunikációs csatornákat, jelrendszereket egyesítő multimédia segítségével az internet a felhasználók millióit juttatja könnyedén hihetetlen mennyiségű dokumentumhoz. A hálón a honlapok elképesztő mennyisége érhető el. A bőség zavarára már-már semlegesíti az eredményt: az óriási információhalmazban szinte lehetetlen rátalálni a szükséges közleményre. (Ezen a technikai nehézségen próbálnak segítségünkre lenni a böngésző- és keresőprogramok.) Ezt a látzólagos összevisszaságot azonban úgy kell fölfognunk, hogy közlendők (újságcikkek, könyvek, előadások, egyéni elgondolások, levelek) eddig is tömegével léteztek, csak nagy részükhöz nem jutottunk hozzá.

A honlapok közül most egy érdekes új műfajt emelek ki: ez pedig a *weblog*. Nevezik őket on-line naplóknak is. Ezek az állandóan frissített személyes honlapok az elmúlt évtizedben jöttek létre, viharos (el)terjedésüket jelzi, hogy számukat ma a világon milliós – a magyar nyelvűeket tízezres – nagyságrendben mérik. Az internetes társadalom föltehetőleg azért kedveli ennyire, mert benne rátalált arra a műfajra, amelyben megvalósítható az internetezők örök vágya: az abszolút, teljes, korlátlan és korlátozatlan szabadság. Az internet – és a weblog – másik vonzó tulajdonsága sokak számára az, hogy szereplői egy virtuális világ anonim szereplői, s mint ilyenek büntetlenül mondhatnak véleményt bármiről és bárkiről. És bármilyen formában.

A blogok személyes vallomások, üzenetek a világ számára. Általában naplóformájúak, szerzőik többnyire kronologikus rendben írják le tapasztalataikat, életük eseményeit, élményeit, olvasmányaikat, töprengéseiket. És ami a legfontosabb: igen gyakran megdöbbenő őszinteséggel és kendőzetlen szókimondással fogalmazzák meg markáns, személyes véleményüket, értékelésüket a körülöttük lévő tényleges és virtuális világ eseményeiről, jelenségeiről. A blog egyik fő értéke és vonzereje épp a személyes jelleg, valamint az írások és szerzők abszolút függetlensége mindenféle szervezettől, ellenőrzéstől, moderálástól. Így maradnak szubjektívek és őszinték.

A naplók tele vannak utalásokkal, linkelésekkel, ettől válnak igazi weblapokká. Az egymásra való hivatkozás összekapcsolja őket, így jönnek létre a *körök* (ringek). Ezzel némi hasonlóságot mutatnak a fórumokkal, legalábbis annyiban, hogy virtuális – sőt: szolidáris – közösségeket alkotnak. A naplókészítő nincs egyedül, vannak alkotótársai (a webringek tagjai), és vannak segítői. A blogger a társaktól, illetve a nettársadalomtól sok-sok segítséget kap. Az egyes csoportok – amint ezt a fórumok témakörei is mutatják – rendkívül, akár a jogsértés határait átlépve is szolidárisak és segítőkészek. Egy biztos: akinek a neten technikai, informatikai – de bátran mondhatjuk: bármilyen (szakmai, hobbi, nyelvi, fordítási stb.) – segítségre van szüksége, biztos lehet benne, hogy azt meg is kapja. Merthogy a blogok csak

az interneten élnek, nincs másfajta (nyomtatott, CD stb.) megjelenésük. Ettől igazi internetes műfaj.

A bloggal olyannyira számolni kell, hogy ma már kutatói vannak, sőt az újságírás és a politika, de még a titkosszolgálatok is fölfigyeltek rájuk. (Az elemzők szerint az iraki háborút jobban meg lehetett ismerni az iraki bloggerek írásaiból, mint a médiából.)

2. Az on-line újságok

Bár az interneten személyes üzeneteket is lehet küldeni, alapvetően mégis az a legfőbb cél, hogy az információk minél több emberhez eljussanak. Ezért sorolhatjuk a tömegkommunikáció jelenségeköréhez, s állíthatjuk a sajtó, a rádió és televízió mellé negyediknek az internetet. A rokonságba hozásnak más oka is van. A sajtó korán fölfedezte az új lehetőségeket, és megjelent az interneten. Ma szinte minden jelentősebb sajtóterméknek van on-line változata. Ez nem igaz fordítva: a valódi on-line újság csak az interneten érhető el, nyomtatott változata nincs.

Mi újat hozott az on-line sajtó? Először is, az interneten nincs lapzártá, az új információt bármelyik percben közzé lehet tenni. A hír megjelentetését nem késleltetik a szerkesztési-tipográfiai, főleg pedig a nyomdai munkák és a terjesztői hálózat nehézsége. A közlés folyamatosságával megszűnt a lapok periodicitása.

A másik lényeges különbség, hogy az olvasó (felhasználó) nem egyszerre látja az egész újságot. A befogadó csak a címlapon, illetve az adott rovatban lévő leaderekkel találkozik, a teljes szövegek a hivatkozások – illetve a hipertext – segítségével érhetők el. Viszont nemcsak az adott szám írásai olvashatók, hanem a korábbiaké, az archívumban tároltaké is.

Végül pedig az on-line újságok további szolgáltatásokat ajánlanak a felhasználóknak: keresőrendszer, vitaforumok, hírlevél-szolgáltatás, tájékoztatás (menetrendek, telefonkönyv, tévéműsorok) stb.

Kommunikációs jellemzők

1. Az on-line újságok témái nyilván nem különböznek a többi sajtótermékétől. (Ahogyan a rádiós hírek sem az újságbeliektől.) Azt azonban meg kell említeni, hogy az interneten nincs kereskedelmi-bulvár és közszolgálati lap, föltehetőleg ebből fakad a köztes profil. Az ismertebb on-line újságok (Index, Origo, Stop! stb.) témavilága kommerszebb, mint az országos napilapoké, érezhető, megfigyelhető az olvasót (felhasználót) odavonzó szándék. Merthogy a cél itt is: az olvasó, a minél több felhasználó megnyerése. (Ennek a mérése könnyű: minden kattintás, lapmegnyitás regisztrálható.)

Minden on-line újságnak van címlapja és vannak rovatai. A címlap cikkei közé többnyire becsempésznek egy-egy bulvárosabb (szenzációs, erotikus,

sport) témájú írást. Egyébként pedig ilyen rovatok is vannak, s az érdeklődők ott megtalálhatják őket.

A bulvársajtóra jellemző harsányság ugyan nincs meg ezekben az újságokban, viszont annál figyelemfelkeltőbbek a reklámok. A hirdetések villognak, mozognak, cserélődnek, olykor átúsznak a szöveg előtt, vagyis kikeverülhetnek.

Manapság az újságok, főleg pedig a rádió- és tévécsatornák némely esetben próbálják – az egyébként passzív – befogadót véleménynyilvánításra késztetni olvasói levelekkel, telefonálással. Az igazi interaktivitás azonban az interneten valósul meg. Egyrészt úgy, hogy a felhasználó-befogadó eleve aktív (rá kell kattintania a hivatkozásokra), másrészt a legtöbb írás továbbküldhető e-mailen (a lapok erre általában biztatják is az olvasókat), illetve kéri a felhasználó véleményét (*Írjon nekünk!*), harmadrészt vitafórumokat biztosít a felhasználók kívánsága szerint.

2. Az on-line újság is a hipertext elvére épül. A címlapon, illetve az egyes rovatokban az olvasó csak egy rövid összefoglalót (leadet) talál, onnan léphet tovább a teljes cikkhez. Emiatt a lead szerepe még fontosabb, mint a nyomtatott újságban, hisz ettől függ, hogy elolvassák-e a teljes írást. A címadásra, a lead és a teljes cikk megfogalmazására szintén az a köztes nyelvi megformálás jellemző, amelyről a témavilág esetében már volt szó. Az írássok felépítését és mondatalkotását a rövidség, a célra törés és a lendületesség jellemzi. Itt rövidségen nem a nyomtatott sajtóra jellemző sűrítettséget, tömörséget értem – ez utóbbi oka a hellyel való takarékoskodás –, hiszen az interneten lényegében korlátlan a terjedelem. Inkább a kevesebb információ közlése, az olvasó „kímélése” a cél.

Az on-line újságok cikkeiben a korábbi írásokra vagy más újságra való utalást természetesen a hivatkozások (linkek) segítségével oldják meg. Ugyanakkor a cikkek végén gyakran a témához kapcsolódó „olvasnivalókat” ajánlanak. Pl. egy politikai esemény taglalását követően találhatunk linkeket az előzményekre utalva, attól függetlenül, hogy az az adott lapban vagy épp egy hagyományos újság on-line változatában, esetleg az MTI, a BBC stb. honlapján jelent-e meg. Ezt az teszi lehetővé, hogy ezek az orgánusok archiválják az anyagaikat, s így azok később is hozzáférhetők bármikor bárki számára.

A nyomtatott sajtóban a cikkek tematikai rendet követnek. Mindennek helye (rovata) van. A címlap mára erősen reklámszerepet kapott, a hírérték, az érdeklődés fölkeltesére alkalmasság dönt a címlapra kerülésben. Az on-line újság ebben eltér: a címlap első helyére – tetejére – mindig a legfrissebb cikk kerül. Az időrend fölértékelődését mutatja az is, hogy az ilyen újságok időrendi hírsorozatot is felajánlanak (Az elmúlt 24 óra hírei) – olykor időintervallumokba csoportosítva.

Nyelvi jellemzők

Az on-line újságok nyelvi megformálásának két legszembevetőbb jellemzője a szóhasználat és a nyelvi-helyesírási pontatlanság. *Szóhasználatáról* – rovatról is függően – elmondhatjuk, hogy kevésbé választékos, jóval kevesebb kötött szerkezetet és szak- – tegyük hozzá: idegen – szót, szakkifejezést használ, mint a nyomtatott sajtó. Ennek több oka is lehet. Az egyik föltehetően az, hogy más a célközönség. Az internetet nagyobb százalékban a fiatalok, illetve a férfiak használják; a közélet szereplői, a politika iránt érdeklődők a hagyományos újságokból tájékozódnak, így ez utóbbiak presztízse is jóval nagyobb. A másik ok: az on-line lapok szerkesztőségében kevés professzionális újságíró dolgozik, a cikkeket főleg fiatal, kevésbé tapasztalt munkatársak írják. Így az írások színvonala alacsonyabb, minősége tarkább. A harmadik ok: a sietség. Mivel itt nincs lapzártá, igyekeznek a friss híreket minél hamarabb közzétenni. Így nem marad idő a cikkek igényes kidolgozására, az adatok ellenőrzésére. Ezt meghagyják a nyomtatott sajtónak.

A nyelvhasználat másik fő jellemzője a *nyelvhelyességi-helyesírási pontatlanság*. Feltétlenül a sietséget, a felületességet és bizonyos fokú igénytelenséget, a nyelvi műveltség alacsonyabb szintjét jelzi a gépelési, helyesírási, írásjel-használati, elválasztási hibák feltűnő gyakorisága. (Nem mentség az sem, hogy sajnos manapság nyomtatásban – könyvben, újságban, reklám-szövegekben – sem ritka ez a jelenség.) Gyakran látszik ezeken a szövegeken a végső ellenőrzés elmaradása. (A nyomtatott lapokban a szerkesztő, olvasószerkesztő, korrektor a hibákat általában kiszűri.)

Az interneten megtaláljuk a hagyományos nyomtatott újságok on-line változatát is. Napjainkban, a fényszedés korában szinte minden nyomdai terméket számítógépen állítanak elő, így a laikus olvasó azt hiheti, hogy a készre tördelt újságoldalakat egyszerűen föl kell tenni a hálózatra. Ez nagy tévedés. A digitalizált anyagokat (szövegeket, ábrákat, táblázatokat) egy másik programmal teljesen át kell szerkeszteni.

Vegyünk egy példát. A magyar napilapok piacán vezető Népszabadság 1995-ben indította az on-line verziót. A Népszabadság On-line (NOL) formai és tartalmi tekintetben egyaránt új alapokra helyezte az információszolgáltatást. Követi az anyaujság szemléletét, értékrendjét, örökségét, viszonylagos önállóságát azonban jelzi, hogy saját szerkesztősége van. A NOL tehát nem pusztán a Népszabadság digitalizált változata. Látható, tapasztalható, hogy az on-line sajátosság átformálta az újságírói szemléletet is. Az egyik fő eltérés a már említett periodicitásnak, a napi egyszeri megjelenésnek – és ezzel együtt a lapzártának – a megszűnése. Mivel a NOL a nap 24 órájában elérhető, állandóan frissíteni kell, ezt követeli az on-line hírverseny, s az újságíróknak bizony itt is jóval kevesebb ideje marad a forráskutatásra és a szerkesztésre.

3. Az on-line fórumok

Az interneten zajló kommunikációs formák között kétarcú jelenségek a fórumok. Ezek lényegében a hálózaton a legkülönbözőbb témakörökben folyó nyilvános társalgások. Annyiban tömegkommunikációs jelenségek, hogy tartalmukhoz – akárcsak az on-line újságokhoz – bárki hozzáférhet. Maguk a társalgások viszont a csoportkommunikáció szabályai szerint működnek: csak a bejelentkezett tagok köre vehet részt a vitákban (igaz, bárki regisztrálhatja magát), a résztvevőknek egyenlő joguk és esélyük van a megszólalásra, üzeneteiket egymáshoz címezik, a tématarás kötelező stb.

Ha a fórumok működését, jellemzőit akarjuk vizsgálni, joggal indulunk ki abból a hipotézisből, hogy a résztvevők a szociálisan begyakorolt társalgási szokásaikat kívánják érvényesíteni itt is. Csakhogy azok az eljárások az élőszavas, közvetlen kommunikációban formálódtak ki, ezért – feltételezhetően – idomulniuk kell az új kommunikációs helyzethez. Ez pedig előbb-utóbb azzal jár, hogy új eljárási formák, módok és mintázatok jönnek létre. Csak egyetlen példa: ha egy társalgás (verbális) megnyilatkozásait nem szóban, az akusztikus csatornában közöljük, hanem írásban (vizuálisban), erősen megnő a beszédesemények megvalósulási ideje, vele együtt az információátviteli idő. Következésképpen növekszik a beszédtervezés és a nyelvi szelekciós műveletek átfutási ideje, közelítve a produkciót az írásos kommunikációhoz. Ez azonban nem azt jelenti, hogy írott szövegeket hozunk létre, hanem azt, hogy keverednek az eljárások, amiből akár új mintázat(ok) is létrejöhet(nek).

Mielőtt a fórumok kommunikációs és nyelvi jellemzőit taglalnánk, egy kis kitérőt teszünk, megnézzük, hogy egy kiválasztott fórumnak milyen tulajdonságai deríthetők föl.

A magyar nyelvű fórumok leggazdagabb tárházát az Index nevű on-line újság jegyzi. A vitafórumokat témák köré szervezi, az azokon belüli altémák jelentik a tulajdonképpeni vitahelyeket, ott lehet véleményt mondani. Az 1. sz. mellékletből látható, hogy a 49 témakör zömét a 10 leggyakoribb teszi ki, a többi 39 a hozzászólásoknak mindössze 13 %-án osztozik.

A Magyarulez* c. nyelvművelő fórum a 49 témakörben a látogatottság tekintetében a maga szerény 0,07 %-ával a 40. helyen áll. Legyen ez itt a reklám helye, és népszerűsítsük egy kicsit ezt a hozzánk, illetve jelenlegi témánkhoz legközelebb álló fórumot. A mintegy 200 altéma kb. 12.000 hozzászólása azt mutatja, hogy élő, pezsgő fórumról van szó. A legnépszerűbb altémák:

---

* A szójátékos címben a *Magyarul ez ...* kifejezés, illetve a 'kitűnő, szuper' jelentésű, szlenges *rulez* szó bujkál.

Altémák	Hozzászólások száma
Magyarulez – plenáris	3112
Szavak eredete	1328
Nevek, családnevek magyarul	1050
Népek nevei magyarul...	269
Idegen városok „magyar” neve	259
Kis kíváncsi	246
Hogyan is kellene magyarul mondani?	245
Nyilvánvalóan, hogy....	226
index.hu hírszerkesztő nem tud magyarul	208
Tájszavak, régiókra jellemző fordulatok	200

A tíz legnépesebb altéma a témakör felét teszi ki. A leglátogatottabb a Kis Ádám névvel jegyzett *Magyarulez – plenáris*, az összes hozzászólás negyede itt olvasható. Ennek egy rövid részletét idézem a 2. sz. mellékletben, előkészítve a későbbi leírások megfigyelési terepét.

Kommunikációs jellemzők

1. A nyelvi kommunikációban a kódválasztást alapvetően az adott közösség szociokulturális szokásrendszere, elsősorban a kommunikációs szerepek és szerepviszonyok irányítják. A közösségbeli státusból eredő hierarchikus viszonyokat a magánszféra táplálta szolidáris viszonyok keresztezik. Az ily módon kialakult szövevényes szerepviszonyok fölismerését elsősorban metakommunikatív eszközrendszer támogatja részint nem verbális jelek segítségével, részint pedig a köszönés, megszólítás, magázás-tegezés nyelvi formáival. Mindez hiányzik a fórumok – és általában az internetes kommunikáció – eszköztárából. Itt ugyanis a résztvevők a saját maguk alkotta felhasználói neveket (regisztrációs név, becenév, nickname, lásd a fórumrészletet) közlik, s a fórumok tagjai csak a fölvelt néven ismerik egymást. A partner azonosításában kiiktatódnak a nem verbális támpontok (testalkat, öltözet, gesztusok stb.), ezért kizárólag az üzenet nyújthat segítséget a partnerről. A fórumok résztvevői nem tudnak egymás koráról, neméről, beosztásáról stb. Rájuk legföljebb az üzenetek elejtett megjegyzéseiből következtethetnek („nem vagyok szakmabeli”, „20 évvel ezelőtt a közgázon úgy tanultuk, hogy...”). No és persze a hozzászólások nyelvi-tartalmi részleteiből. Ez az egyik eredője annak, hogy itt egyenrangúan vitatkozik laikus, műkedvelő és szakember, idős és fiatal, férfi és nő stb. Háttérbe szorulnak a szerepek hierarchikus, fölerősödnek a szolidáris kapcsolatai. Eltűnik a tekintélytisztelt és -elv.

A fórumok és az internetes kommunikáció egyik legfőbb jellemzőjének épp ezt a szerepviszonybeli tisztázatlanságot tartom. A névtelenség (ponto-

sabban azonosíthatatlanság) egyrészt védettséget, biztonságot jelent, másrészt felelőtlenségre csábít. Ahogyan a közvetlen érintkezésben begyakorlódott a szerepazonosítás finom eszköztára, elképzelhető, hogy így lesz ez az interneten is. (Az anonimitásra, illetve a virtuális szerepekre a csevegőforumok taglalásakor még visszatérek.)

2. A társalgáselemzők megfigyelései és elemzései alapján tudjuk, hogy a spontán beszélgetéseknek jól kimutatható jellemzői vannak. Az egyik a *témafejlődés*. Új téma a társalgás bármely pontján megjelenhet, s utána ez köti a továbbhaladást. A fórumokban a téma kétszintű kötöttsége figyelhető meg. Mivel a topikok tematikailag erősen zártak, ezért itt a témaváltás lehetősége korlátozódik. Nevezzük ezt *stratégiai kötöttség*nek. Ennek első foka jellemzi pl. a Magyarulez témakörét, másodfokú, még szigorúbb kötöttség korlátozza az altémákat, mondjuk, a Szavak eredete címűt (itt nincs helyük pl. a nyelvi játékoknak vagy helyesírási kérdéseknek). *Taktikai kötöttség*en pedig azt értem, hogy az adott témakörön belül is ritkább a témaváltás, mint a beszélt nyelvben.

A fórumokban a *tématartás* elvének a megsértése ritka. A tudatos eltérés jelzésére külön jelölési mód alakult ki. Ha valaki el akar térni az adott témától – az angolból átvéve –, jelzi (*off [topic]*), és jelzi a kitérő lezárását is (*on [topic]*).

A szóbeli társalgástól eltérően, itt nincs szükség a szóátvételi szándék jelzésére, a közbevágás pedig technikailag lehetetlen. A szóátvétel-szóátadás bármikor lehetséges. A beszélgetések megszakadhatnak, a beálló hosszabb szünetek – az élő társalgástól eltérően (lásd a vizsgált részletet) – nem hatnak zavaróan.

A társalgás *időbeli lefolyása* is sajátos. Először is a beszélgetéseknek, vitáknak nincs időbeli kötöttsége: hónapokig, sőt évekig tarthatnak. Nincs időkerete a hozzászólásnak sem, az üzenet állhat egyetlen szóból (képből, linkből), jelből, de lehet terjedelmes narráció vagy vendégszöveg (pl. egy újságcikk bemásolása) is. Vizsgált topikunk 26. és 38. hozzászólása egyenként többoldalas szakmai fejtegetés.

A harmadik, talán legfontosabb sajátosság a fórumok *szekvenciális építkezésében* nyilvánul meg. Már többen leírták, hogy a társalgás egyes hozzászólásai (replikái) 2, 3, 4, – olykor több- – tagú szekvenciákat alkotnak. A szekvenciák egyes tagjai lineárisan követik egymást, közöttük kulturálisan és lélektanilag finoman behatárolt – olykor üzenetértékű – szünetek lehetnek. Ez a fórumokban teljesen másképp jelenik meg. Először is az időbeli rákövetkezéseknek nincs jelentőségük (nem relevánsak), előfordul, hogy egy hozzászólás órákkal vagy napokkal később követi a megelőzőt. Másodszor: a lineáris kapcsolódásnak sincs szerepe. Egy hozzászólás olykor térben és/vagy időben jelentős késéssel kíséri valamelyik közlést.

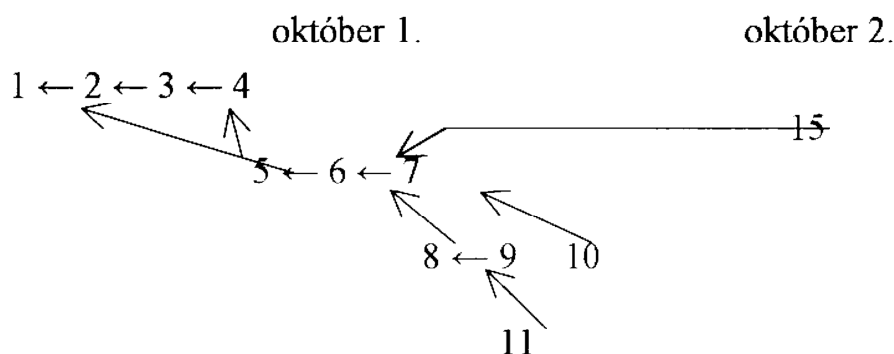
Most nézzük meg a Magyarulez – plenáris c. topik társalgásait 2003 októberének első felében. A kiválasztott időszak üzenetforgalma:

- október 1. 4 hozzászólás
- 2. 7 hozzászólás
- 9. 12 hozzászólás
- 10. 5 hozzászólás
- 11. 1 hozzászólás (off)
- 12. 7 hozzászólás
- 13. 4 hozzászólás

Az első jelenség, ami feltűnik, a társalgás időbeli szerveződése. Van kezdete, de nem látszik a vége. Vannak aktív napok, de vannak alvó időszakok is. Meglepő pl., hogy a vizsgált topik október 2-a után egy teljes hétig szünetelt. *Sűrűnek* nevezem azokat a topikokat, illetve szakaszokat, amelyekben a hozzászólások között egy óránál nem telik el hosszabb idő. Még azok is *folyamatosaknak* tekinthetők, amelyeket 1–12 órás szünetek tagolnak (pl. éjjel), *szakaszos*, ha 12–24 órás csend bontja meg. Két- vagy többnapos hallgatás(ok) miatt *szaggatott*, egy hétnél hosszabb szünet esetén *alvó* topikról beszélünk.

Az időbeli szakaszolástól elvileg független a tematikus előrehaladás. Ez csak részben igazolódik: az egyhetes megszakítást követően új téma bevezetése éleszti föl a topikot. Igen tanulságos a mellékelt részlet 1. hozzászólása. Valaki csak most olvasta el az utóbbi hetek üzeneteit, s neki valamelyikhez – egy hét múltán – hozzáfűzése volt, s a társalgás (ugyanazokkal a résztvevőkkel) folytatódott, mintha meg sem szakadt volna. A szóbeli kommunikációban ez elképzelhetetlen.

Az élő társalgásban a résztvevők általában az utolsó megszólalóhoz kötődnek, persze az is előfordul, hogy valamely korábbi megállapításhoz kapcsolnak vissza. A fórumokban nem releváns jegy, hogy egy hozzászólás lineárisan vagy tematikailag hogyan kapcsolódik a megelőzőhöz. Itt a láncolás jóval gyakoribb, sőt, a technikai lehetőségét is kidolgozták. (Megjelölik, hogy melyik hozzászóláshoz kapcsolódnak, lásd a mellékletbeli részletet.) Ettől a módszertől viszont igen bonyolulttá, nehezen áttekinthetővé válik a társalgás logikai építkezése. Mivel a szekvenciatagok nem feltétlenül lineárisan követik egymást (mindig az új hozzászólás kerül az élre), vagyis nem biztos, hogy egy hozzászólás az őt megelőzőnek a folytatása, ezért gyakoriak a késleltetett, valamint a korábbi replikákra adott jóval későbbi válaszok is. Érzékeltetésül álljon itt erre – a vizsgált fórumból – egy részlet (a számok a hozzászólások sorszámai):

Látható, hogy az 5. hozzászólás (két) tematikus, de nem lineáris előzményhez kapcsolódik, a 8., 10., 11. szintén. A 15. pedig – 9 hozzászólást követően – másnap nyúlt vissza a 6.-hoz. (A 12–14. helyesírási témájú betétszekvencia.)

Társalgás közben előfordul, hogy korábbi replikákra kapcsolunk vissza. A memóriakorlátozottság miatt ez 4-5 előzménynél nem régebbi. A fórumokon a hozzászólásokat nem kell a résztvevőknek az emlékezetükben tárolniuk, így a szövegelőzményekhez történő visszalépés korlátlan. Ezt mutatja a következő üzenet is: „*Végigolvasva a plenáris hozzászólásait, egyetlen megválaszolandó kérdésem maradt ...*”.

A mindennapi társalgásban – mint csoportkommunikációs formában – elvileg mindenkinek egyenlő joga és esélye van a megszólalásra. (Azért csak elvileg, mert vannak beszédesebb és hallgatagabb résztvevők, így az előbbiek gyakorlatilag uralhatják a társalgást.) A fórumokon is vannak aktív, kevésbé aktív és passzív tagok. A társalgást az aktívak uralják, de nem feltétlenül ők irányítják. Rájuk inkább a témataratás a jellemző, míg a kevésbé aktívakra a témaváltás, az új témák bevezetése. Legtöbben a passzív tagok vannak, ám ők csupán befogadók, a társalgás szerveződésében nem vesznek részt. A tagok aktivitása a vizsgált témakörben így alakul:

Szereplő	Feladó	Címzett	Szereplő	Feladó	Címzett
A	1	2	I	1	–
B	2	2	J	4	3
C	2	4	K	1	1
D	2	–	L	8	7
E	3	1	M	1	–
F	1	3	N	4	2
G	2	1	O	1	–
H	6	5	P	1	1

A résztvevők aktivitása nagyon változó. A tagok (A–P, a hozzászólások időrendjében) majdnem fele egyszer szólt hozzá, a legaktívabb (az L jelű szereplő) viszont 8-szor. A H jelű szereplő általában kérdez, az L (mint tü-

relmes nyelvművelő) többnyire – ezt a kapott üzenetek száma is jelzi – mások kérdéseire ad választ.

Végül tekintsük át a témafejlődés alakulását. A vizsgált időben a következő témák kerültek napirendre: 1. nyelvi helyesség, jelenségek, újítások megítélése (12 hozzászólás); 2. különféle helyesírási kérdések (6 hozzászólás); 3. egy nyelvtudományi kötet kritikájáról (9 hozzászólás); 4. az *e-mail* szó írása, használata körüli viták (8 hozzászólás); 5. egyéb, vitát nem indító témák (5 hozzászólás).

A témafejlődés alakulása a hozzászólások sorrendjében:

1. a) téma	← 1. a-b) téma	← 1. b) téma	← 2. téma.	← 3. téma	← 4. téma
1–4.	5.	6–11.	12–14.	19–23.	24–25.
		15.	16–18.	26–27.	28.
				30., 38.	33–37.
					39–40.

Nyelvi jellemzők

Korábban már esett szó a szerepviszonyok tisztázatlanságáról. Azt vár-nánk, hogy ez a formális kód használatának kedvez. Nem így van: a világ-hálón általános tendencia a tegeződés. Ennek egyik oka az lehet, hogy zöm-mel a fiatal generáció csüng a neten, és nekik természetes a tegeződés. A másik ok a mindenütt – így a mi kultúránkban is, főleg angol-amerikai hatás-ra – nagy lendülettel terjedő általános tegeződés. És csak harmadik oknak tartom a kommunikációs szerepek körüli bizonytalanságot.

Már többen leírták, hogy az interneten keveredik a beszélt és az írott nyelv. Az előbbihez köti az, hogy itt általában rövid üzeneteket küldenek egymásnak a tagok. Az egyes hozzászólásokban sok az egyszerű mondat, a tagmondatok rövidek. Vizsgált topikunkban a hozzászólások terjedelme ál-talában 25-30 szó, de vannak egyszavas közlések is, kivételesen 1500 szavas is akadt.

Az üzenetek szerkezetükben és formájukban a levél szabványához köze-lítenek. A gyors interakció során a szerkezet leegyszerűsödött, visszaszorul-tak a formális elemek. A vizsgált 40 hozzászólás közül – az egyhetes alvó időszak ellenére – 8-ban (20 %) találunk megszólítást, ritka az aláírás (4 esetben), elvétve fordul elő köszönés és elköszönés (2-2). Ezeket az eleme-ket a megadott sablon adatai helyettesítik, s a közlés gazdaságosságra törek-vése kiiktatja a redundáns elemeket.

A fórumok három nyelvhasználati jellegzetességére, a szóhasználatra, a helyesíráásra és a grafikai jelek használatára föltehetőleg a csevegők (chat) voltak erős hatással, ezért ezekről ott fogok szólni. Bár kitüntetett fórumunk-ra – természetéből következően – a szlenges szóhasználat, a helyesírási igénytelenség kevésbé jellemző, de a többi fórum ezt igencsak pótolja.

4. A csevegők (chatek)

Nyelvi-kommunikációs szempontból talán a legérdekesebb, igazi internetes találmány a chat. Az élő emberi beszédet legjobban megközelítő, igazi interaktív, valós idejű kommunikációs forma. Nagy népszerűsége és a szó használati gyakorisága miatt kiejtés szerint *cset*-nek is írják, magyar megfelelője a *csevegő*. Ma egyre több webhely nyújt többletként csevegési lehetőséget, de léteznek kifejezetten erre a célra létrejött weboldalak is. Bejelentkezve a felhasználók sok kisebb-nagyobb csevegőhely (*szoba*, más szóhasználatnál *csatorna*) közül választhatnak. A szobák a fórumok témaköreire (topikjaira) emlékeztetnek, ám itt egy-egy szoba témája jóval kötetlenebb. Bárki nyithat új csatornát, illetve bármilyen létező csatornába beléphet, sőt, egyszerre akár több szobában is tartózkodhat.

A csevegőprogram minden üzenet elé automatikusan kiírja a feladó nevét, ettől a csevegés úgy néz ki, mint valami színdarab szöveggönyve. Ha valaki ír egy üzenetet, az az adott szobában tartózkodó összes fél képernyőjén megjelenik. A felhasználóknak lehetőségük nyílik bárkivel személyes beszélgetést folytatni. Ilyenkor az egymásnak írt üzeneteket csak ők ketten kapják meg, így olyan személyes témákról is tudnak beszélni, amelyek másokra nem tartoznak. (Ezt a csevegők *suttogásnak* hívják.)

Kommunikációs jellemzők

1. A fórumokhoz kapcsolódva kezdjük megfigyeléseinket most is a legfőbb tényezővel, a szerepviszonyok áttekintésével.

Az interneten folyó kommunikációt taglalva már esett szó a szereplőket azonosító *becenév*ről (nick[name]). A nevét a valóságos életben általában nem a viselője választja, hanem készen kapja, s az élete végéig elkíséri őt. A személynév a különféle közösségekben, kultúrákban az egyén azonosításának és önazonosságának, identitásának a kifejezője. Sőt, a közösséghez tartozásnak is jelölője. (*Hegedűs János*ról, ha nem ismerjük is, annyit tudunk, hogy magyar férfi.) A virtuális világ névhasználata gyökeresen eltér a valódi világétól. A csevegők résztvevői maguknak választanak nevet (nick). Olyan ez, mint a jelige (talán szerencsésebb is lenne így nevezni): az illető titokban választja, a többieknek fogalmuk sincs róla, ki rejlik a jelszó mögött. Mindenki maga dönti el, hogy milyen nevet használ, így a név ötletessége jelzi az illető találékonyságát, humorát, esetleg érdeklődését, beállítottságát. Ennélfogva üzenetértéke is van.

Az egyén valódi identitása azonban az interneten sem veszik el teljesen. Az e-mailek írói általában, a fórumok résztvevői gyakran vállalják valódi énünket, de sokszor még a csevegők is közölnek magukról valódi (?) személyiségükre vonatkozó adatokat.

A csevegők résztvevőinek többsége személyesen nem ismeri egymást,

egy-egy szereplőről a többiek csak a közölt információkat tudják. Mivel a résztvevők lényegében azonosíthatatlanul lépnek a virtuális szobákba, megvan a lehetőségük arra, hogy *virtuális identitásukat* szabadon alakítsák ki. (Esetleg többet is egyszerre.) A csetelők így tetszőlegesen alakíthatják személyiségüket, életkorukat, de még akár nemüket vagy etnikai hovatartozásukat is. Ezt azonban elég nehéz felismerni – ennél fogva vizsgálni is –, hiszen hacsak a résztvevő nem árulja el, nem lehetünk bizonyosak afelől, hogy az adott személy egy törekeny gimnazista lány vagy egy idősödő, kövér, szakállas férfi, még akkor sem, ha a beceneve alapján ez egyértelműnek tűnik. Ennek következtében a kommunikációs helyzet lélektani szempontból tovább bonyolódik. A résztvevők sohasem tudhatják biztosan, kivel is van dolguk, csupán a hozzászólásokból próbálnak meg következtetni rá. A csevegőfórumokban jóval nagyobb a valószínűsége a rejtőzködésnek, a félrevezetésnek, a másik becsapásának, mint a hagyományos kommunikációban. Ezt nem a csetkommunikáció negatívumaként, hanem egyik sajátosságaként kell értékelni. Az identitás hiánya ugyanis egyben a megismerésnek számos új lehetőségét jelenti az egyén számára. Egy kutató például különleges tapasztalatokat szerezhet, ha a virtuális világban nemet, etnikumot, életkort stb. vált. (Egy férfi pl. megtapasztalhatja, milyen érzés, mikor egy női résztvevőt egyértelmű ajánlatokkal árasztanak el személyes üzeneteken keresztül.) A csevegők segítségével számos szociális szerepet is kipróbálhatunk, elvégezhetünk különféle szociológiai, pszichológiai és egyéb vonatkozású kísérleteket. A lehetőségnek ezen a téren szinte csak a kísérletező kedv szabhat határt.

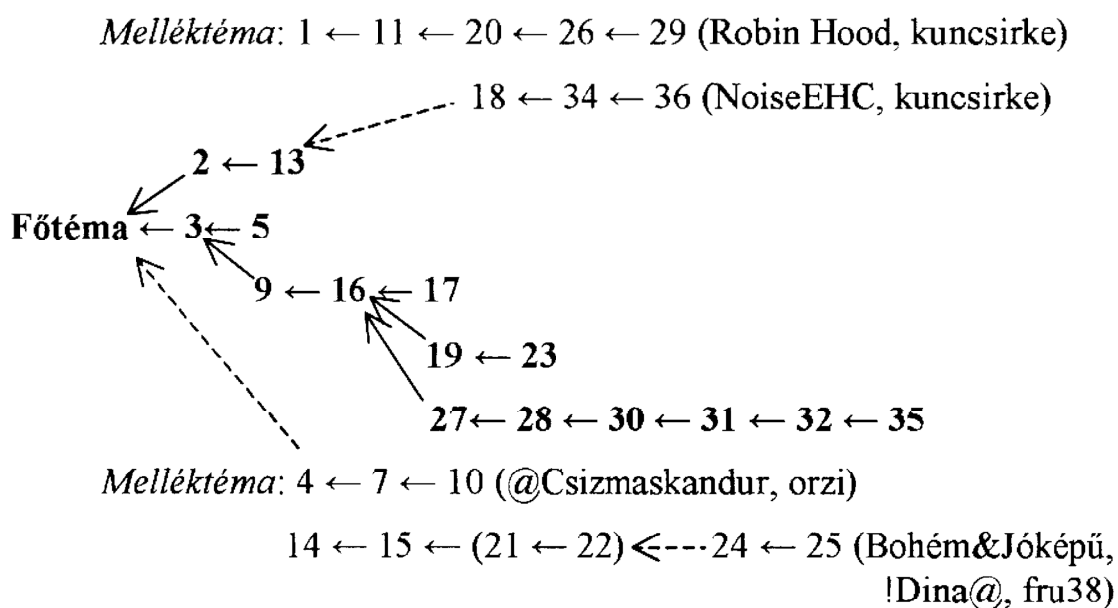
2. Mint láttuk, a fórumok hozzászólásait bárki kedvére olvasgathatja, de véleményt csak akkor mondhat, ha regisztráltatja magát. A csevegőszobákba lépés ún. bejelentkezéshez (illetve regisztrációhoz) kötődik. Ezzel módosul a kommunikációs helyzet: minden szabadság ellenére a csevegők – szemben a korábban ismertetett kommunikációs formákkal – emiatt zártabb csoportokat, közösségeket alkotnak. A csevegőfórumok ezáltal (virtuális)csoportépítő tényezővé válnak, beláthatatlan távlatokat és lehetőségeket adva a szolidáris (szakma, életkor, érdeklődés, hobbi stb. szerinti) közösségek – sőt: baráti és szerelmi kapcsolatok – szerveződéséhez. Ezek a virtuális terek olyanok, mint a valóságos szobák, ahová be lehet lépni, ahonnan el lehet távozni, és ahonnan az illetlenül viselkedő tagokat akár ki is zárhatják. Ha még azt is hozzátesszük, hogy az itt folyó csevegéseknek sem szigorúan kötött témájuk, sem domináns vezetőjük nincs, azaz mindenkinek azonos lehetősége van a részvételre, kijelenthetjük, hogy tipikus csoportkommunikációs helyzettel van dolgunk.

A szobák végtelen csevegések terepei. Mint amikor fiatalok összeverődnek az utcán, és különösebb cél nélkül társalognak. Itt nem értekeznek, nin-

csenek terjedelmes kifejtések, történetek, érvelések, magyarázatok, mert azok itt okoskodásnak számítanak (és a topikokba valók). Találó a megnevezés is: *csevegés*. Különösebb tematikus kötöttség nélkül, egymás és saját maguk szórakoztatására trécselnek, ugratják egymást, jópofa megjegyzéseket tesznek. A cél nem a hasznosság vagy eredmény elérése, hanem az idő kellemes eltöltése, illetve az a tudat, hogy egy virtuális térben együtt vannak. Így erősödik föl ebben a kommunikációban a *fatikus funkció*.

Amikor egy nagy teremben egyszerre több kisebb csoportban folyik a társalgás, az összességében hangzavarnak tűnhet. De aki csak egyik vagy másik témára figyel, annak követhető a beszélgetés menete. A képernyőn is kaotikus összevisszaságban jelennek meg a hozzászólások, ám az adott téma gazdái összefűzik az azonos szálhoz tartozó indázásokat. A beszélgetések témái a kötél fonataihoz hasonlóan tekeregnek, elő-előbukkannak, majd eltűnnek. A csevegők hozzászólásai tematikusan nem láncszerűen épülnek, hanem *kötegeltek*. A társalgás kisebb (primer) közösségekben folyik, a különböző csoportok témái egymást keresztül-kasul szabdalva jelennek meg. A vizuális kuszaság ugyanakkor lehetőséget teremt arra, hogy egymás társalgásába is be-bekapcsolódjanak, még szövevényesebbé téve a textust.

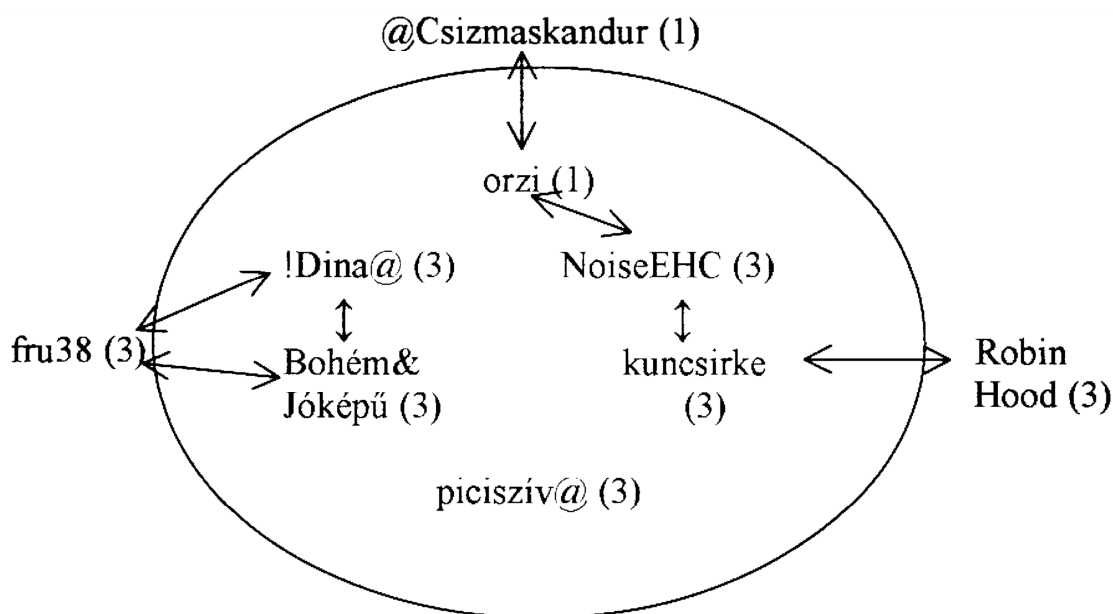
Az egy-egy téma nem húzódik végig az egész csevegésen, valahol elkezdődik, majd abbamarad, helyette, illetve mellette újabbak kezdődnek, majd végződnek. Egyedül a nyitó- és záróformák alkotnak fix pontot ebben az egyébként állandóan mozgásban lévő struktúrában, és visszatérő motívumként újra és újra megjelennek a résztvevők tartózkodási helyére, tevékenységére, korára vonatkozó kérdések.

A hozzászólások tematikus kapcsolódásai (3. számú melléklet)

A közölt csevegésrészlet lazán kapcsolódó replikáit búvópatakként egyetlen téma fogja át, valamelyest koherenssé téve a diskurzust. A beszélgetés könnyedsége, kötetlensége, erős szituativitása folytán a tematikus és szekvenciális kiépülés sokkal bonyolultabb, mint a korábban vizsgált fórum-beli esetben.

Az előbbi csevegésben 6 szereplő vett részt (az ábrán a körön belüliek), de közben 2-3 fős személyes jellegű üzenetváltások is folynak (ezt nyilak jelezik). A mellékszálakon folyó csevegések vizuálisan szétszabdaltják a fő téma szekvenciáit, és összekeverednek. Így van ez az élő társalgásban is, de azt megszoktuk, és a keresztező megjegyzéseket egyszerűen figyelmen kívül hagyjuk. A szemünk azonban még nem szokott hozzá.

Beszélgető alcsoportok egy csetszobában (3. számú melléklet)
(A név után zárójelben a hozzászólások száma)

3. Az interneten az üzenetek feladása és célba érése közötti időeltolódás gyakorlatilag elhanyagolható, így akár szinkron, azaz egyidejű kommunikációról is beszélhetünk. A közvetlen kommunikációban a közlemények értelmezésében nagy szerepet kapnak a metakommunikatív jelzések. Az ember nem verbális jelei között a legárnyaltabb üzenettel a megjelenés (testalkat, öltözködés, mozdulatok) és az arc (arcvonások, tekintet) szolgál. A csevegőszobák „lakói” begépelte szöveges üzeneteket küldöznek egymásnak, ebben a képernyős-írási kommunikációban azonban erősen korlátozódik a metakommunikáció működése. Úgy látszik, a csevegők főleg egymás arcát és tekintetét hiányolják, hisz nem tekinthetjük véletlennek, hogy az érzelmek kifejezésére, elsősorban az arckifejezés helyettesítésére, pótlására alkották meg

az *emotikonok* gazdag állományát. Ezek a képszerű szövegábrák írásjelek segítségével az ember pillanatnyi érzelmeit hivatottak megjeleníteni az arc-kifejezés imitálásával. Segítségükkel az öröm, a bánat, a gúnyolódás stb. mind-mind egyszerűen kifejezhető. Alapjuk a kettőspont (szem), a zárójel (száj) és a kötőjel (orr).

Manapság már rengeteg ilyen ábrát használnak. Az itt bemutatandó két alapvető emotikon természetesen a két alapvető emberi érzelmet: az örömet, a mosolyt, illetve a szomorúságot, a bánatot fejezi ki. Fokozásukat találó és egyszerű eszközzel alkották meg.

öröm: :) vagy :-), fokozása: :-)))

bánat: :(vagy :-(, fokozása: :-(

Az összes többi emotikon ezek alapján szerkesztődik. Az alapjelek mintájára számtalan – olykor már rejtvénytyszerű – ikon jött létre.

:D	nevet(és)	:-@	mérges
:-P	gúnyolódás	:-}{	bajuszos
:-x	hallgat(ás)	}{:-)	parókás
:-*	csók(ol)	(:-)	kopasz
:-O	csodálkozás	8-)	szemüveges
;)	kacsint(ás)	d:-)	baseballsapkás
;-)	sír(ás)	[-)	fülhallgató
I-O	ásít(ás)		stb.

Szintén érzelmek kifejezésére hivatott a csupa nagybetűs írás, ami tulajdonképpen a kiabálásnak felel meg.

Nyelvi jellemzők

A valós idejű csevegések stílusukban, időbeli lefolyásukban az élő beszélgetések modelljeit, szokásrendjét követik, ugyanakkor írásban történnek, így nem meglepő, hogy az idők folyamán sajátos nyelvi jellemzőik alakultak ki. Az itt zajló „írásbeli beszélgetések” könnyed, pergő csevegések – telis-tele szlenges formákkal. Mivel a cset elsősorban csevegés, és csak másod-sorban írás, a résztvevők a helyesírással nem sokat törődnek. No meg a bil-lentyűzetet sem szakszerűen kezelik, ezért sok az elütés. A sietség miatt pe-dig nincs idő a szöveget átnézni és kijavítani, így az üzenetek helyesírási és gépelési hibák sokaságával jutnak el a címzettekhez.

1. A szlengről a legutóbbi időig úgy tudtuk, hogy igazi beszélt nyelv-változat, olyan, mint pl. a nyelvjárás. Szlenges szavakat, kifejezéseket töme-gével elsősorban a fiatalabb nemzedékek használnak mindennapi társalgá-sukban, leírva legfőljebb szépírói céllal tudtuk elképzelni. Ma a világhálóra rázúdult a fiatalság, és az utcákról, terekről a csevegőszobákba vitte magával szlenges beszédét, létrehozva annak képernyős-írásos változatát. De ez a

szleng nem egészen az a szleng. A legfeltűnőbb különbség, hogy a *csetes szleng* tudatos, a használók a nyelvben teljesednek ki, valósítják meg önmagukat. Kimondottan élvezik a nyelvet, annak kreatív, szellemes, játékos, humoros alakítását, formálását. Nyelvi leleményeik a neten sokkal nagyobb nyilvánosságot kapnak, mint a jóval szűkebb baráti, ismeretségi körökben. A szleng a csevegők legfőbb nyelvi jellemzőjévé vált. Itt mindent átsző a szleng hagyományos – választékos, de legalábbis a szlenget kerülő – formákat elutasító, célratörő, „poénos”, olykor nyers vagy durva, esetleg lekezelő eszköztára.

2. A helyzet, pontosabban a képernyő szülte a másik nyelvi újítást. A csevegők rendkívüli leleményességét, kreativitását mutatja, hogy fölfedezték az írásképpen *rejlő* (!) lehetőségeket, megújítva ezen a téren az írott nyelvet. Az egyik találmány a már tárgyalt emotikonok alkotása. Ezzel mutat rokonságot egy másik divat a csevegőkben, az *írásképp torzítása*. Ez gyakran a helyesírás szándékos megsértéséből adódó humor.*

A csetelők kedvelt módszerei:

- a szavak fonetikus leírása: *eccer, tuggya, monnyon le, sőt: kábé, ótépé, sötöbő*;
- a *j-ly* fölcserélése: *gojó, telyföl, Károj*;
- a *gsz, ksz* betűkapcsolatok *x* betűvel helyettesítése: *lax, soxor, mexólal*, sőt: *műxik* (működik), *találxunk*;
- a *dsz, tsz* betűkapcsolatok *c*-vel írása: *rencer, jáccik, haccor*;
- betűk izolált kiejtése: *Lmentem* (= elmentem), *Intét* (= ellentét), *kv, józsFM, Pter*;
- erős érzelmi telítettségű szavak írásképi megjelenítése: *Helllóóóó!*, *Kuuuuúúúú!*, *nnnna, naaaa, Aaaaaááámmmoos vagyok*;
- nyelvjárási alakok (*akko[r]*, *akkó, eementem, kő* (= kell), *meggyüttem, má[r]*, *mé[rt]*, *mié, idéglenes, letőti, vótunk*;
- szókapcsolatok egybeírása: *ésakkormivan, mittudomén, micsinálsz*;
- az előző módszerek keverése: *azérse, jóccakát, kiccsávó* (= kis csávó), *nemtom micsinájjak, tucc ócsó cdt?*

Vannak, akik a szóbeliséget egyéni módon igyekeznek kifejezni, pl. egyes szavakat selypítve, raccsolva írnak le (*vidázz, pizslog, szejpítek ész laccolok*).

---

* Ez nem okoz feltétlenül akkora kommunikációs zavart, mint amilyennek elsőre gondolnánk. Egy anlgaii etegyem ktuasátai szenirt nem szímat, melyin serenrodbn vnanak a bteűk egy szbóan, az etegyeln ftonos dloog, hogy az eslő és az ultosó btűek a hölyeükn lneegyek. A tbőbi bteű lheet tljees össze-vabisszásagn, mgiés porbléma nlkéül oalvsaható a szveög. Eennk oka, hogy nem ovalusnk el mniedn bteűt mgaát, hneam a szót eszgebéen.

Nemcsak a humor eszköze, a gépelést, a hozzászólás gyorsaságát is segítik a rövidítések, mozaikszók, szócsonkítások és -torzítások, pl. *figyu*, *figy[elj]*; *légyszi[ves]*, *gratula*, *max[imum]*, *szal*, *valszeg*; *uazt*, *vki*, *vmelyik*. A csevegőkből a fórumokba is áttért szokás a hosszabb, több szóból álló GYIK-ek (= gyakran ismétlődő kifejezések) mozaikszóvá alakítása. Ilyen például az *AT* (amennyire (én) tudom), *bvb* (Biztos vagyok benne), *CSHT* (Csak hogy tudd...), *EE* (Egyelőre ennyi!), *JE* (Jut eszembe!), *MJ* (Minden jót!), *MS!* (Menj a sunyiba!), *MSZ* (más szavakkal), *szvsz* (szerény véleményem szerint), *tdkpn* (tulajdonképpen) stb. (A *GYIK* egyébként a csetben így olvasandó: *gyakran ismételt kérdések*.) Használatosak e-mailekben, fórumokban és sms-ekben is, de ez a nyelvi lelemények más fajtáira is érvényes.

Végül szót kell ejteni még egy, szintén kedvelt módszerről, a karakterek keveréséről. A képrejtvényekből ismert módszert alkalmazva, egyes szavakat, szórészeket számokkal, nagybetűkkel és egyéb karakterekkel helyettesítenek. Leggyakoribb eljárás a számjegyek beépítése a szóba: *1általán*, *1etértek*, *mind1*, *2séges*, *5let*, *6ás*, *7főn*, de egyéb karakterek is megjelenhetnek a szó betűsorában: *?ni* (= kérdezni), *+oldom* (= megoldom).

3. A csetes nyelvhasználatban a harmadik divatjelenség az *angolosítás*. Az angol szavak, kifejezések, rövidítések önállóan vagy magyar szövegbe ágyazva, eredeti helyesírással (*cool*, *girl*, *flood*, *still party*, *one night stand*) vagy fonetikusán, a kiejtést jelölve (*háj*, *plíz*, *tenkjú*, *görsz*, *bojz*, *sekszpir*, *ímél*, *szmájli*) jelennek meg. Sőt az sem ritka, hogy magyar szavakat angolosan írnak le, pl.: *ceretném* (= szeretném), *finchi* (= fincsi), *newl* (= nyúl), *kevantsy* (= kíváncsi), *wan* (= van), *Zolee*. Ezek az írásváltozatok előfordulnak a becenevekben, a köszönésekben, az informatikával kapcsolatos szövegrészekben és másutt is.

Nem hiányozhatnak innen sem a jól bevált mozaikszók, sőt, tulajdonképpen ezek szolgáltak mintául az imént tárgyalt magyar változatoknak is: *btw* – by the way (egyébként, különben); *CU* – See you! (Szia, viszlát; ill. *CUL8r* – See you later!); *brb* – Be right back (Rögtön jövök); *IMHO* – in my humble opinion (szerény véleményem szerint); *IRL* – in real life (a valódi életben); *TIA* – Thanks in advance (Előre is köszönöm). Angol rövidítések: *thx* (*thanks* 'köszönöm'), *pls* (*please* 'kérem').

4. A virtuális identitás egyik fontos elemének számító *becenév* tulajdonképpen a névjegykártya szerepét tölti be. Mikor egy résztvevő bejelentkezik, ez az első, ami megjelenik a képernyőn. Amíg nem küldi el hozzászólását, egyedül a neve tanúskodik jelenlétéről, és a program a résztvevő minden egyes hozzászólása mellett feltünteti az adott személy becenevét. A valódi névvel ellentétben a becenevet a résztvevők maguk választják, következésképpen mindig motiváltak. Lehetnek hagyományosak és újszerűek, jó vagy rossz hangzásúak, absztrakt szám- vagy betűkombinációk, szintagmák, egész

mondatok, felszólítások, kérdések stb. A fölvetett nevek gyakran nemcsak a résztvevők azonosítására szolgálnak, sokszor üzenetértékük van. Pl.: *Be.Happy*, *bepisilős lányt!*, *csajok irrj 19*, *Fütyüljek rá?*, *Nos??*, *éjjel érkezem!*, *Azt gondolom, EGYEDÜL VAGYOK...*, *>MÉGNEMKESŐ<*, *timeodanaos* (félek a görögöktől), *Csaklvendég*, *coolboy*, *kiseinstein*, *monalisa*, *ritkamarha*, *playboy2002*, *vörös démonka*, *Zoleeaking* stb.

A beszélgetésekben a tömörségre, gazdaságosságra, gyorsaságra törekvés miatt szólítónévként rendszerint a neveknek valamilyen rövidített, elferdített, tovább becézett változatai jelennek meg. Pl.: *prücsököske* – *prücsi*, *üccsi*; *hanyaveti* – *hanyattka*, *hanyav*, *hanya*; *Barbara40* – *barbi*; *Fenjal* – *feni*; *kuncsirke* – *csibe*, *csirke*, *Chicken*, *kuncsi*; *@Csizmaskandur* – *csimma*, *kandur*; *NoiseEHC* – *nózi*, *nózika*; *éjjel érkezem!* – *éjjelke* stb.

5. Mint láttuk, a fórumokban *nyitó- és záróformák* alig használatosak, köszönés legfőljebb az első megjelenés alkalmával fordul elő. A valós idejű csevegéseknek viszont elengedhetetlen tartozékai, mert a valós élet szokásait követik. Aki köszönés nélkül lép be egy szobába, vagy megy ki, azt illetlennek tartják. Elemzésekből tudjuk, hogy a) a fiatalok köszönési formái között ritka a magyar eredetű; b) nincsenek külön búcsúformulák; c) lényegében 3 típusba sorolhatók (*szevasz*, *szia* és alakváltozataik, *heló* és alakváltozatai, egyéb, főleg a *cső*, *csá* és változataik). A következő csevegésrészlet bepillantást ad a csevegők köszönési szokásba. (Idézi: Szabó 2003.)

1. [Ringo Starr] Mi van itt emberek? Rendet csinálók ha nem nyugodtok meg :-))))))))))
2. [Csóközön] Szia Ringo :))))))
3. [PC.szerviz] Ringó, paksi
4. @yolly@] csóóók ringó:-))))
5. [Katherina@] szia Ringo
6. [Ringo Starr] Szasztok
7. [*att)(*)] MI VAN BUZIKÁM?
8. [Kiscinke] szasz ringó
9. [Csóközön] Dobd ki ha tudod))))))
10. [vica42.] Rossz helyre tévedt ez a paraszt.
11. [EGYEDÜL VAGYOK..] sziasztok
12. [Kiscinke] én vagyoka buzi???
13. [*att)(*)] SZASZ RINGYÓ
14. [Kiscinke] ehheheee
15. [Ringo Starr] jó reggelt
16. [Csóközön] Egyedül sziaszia
17. [Katherina@] Egyedül szia
18. [naprafekvő] köztünk..egyedül??? nem létezik..szia

A csevegőkben a köszönőformulák jóval változatosabban, játékosabban a közvetlen kommunikációbelinél, és visszatértek a nyitó- és záróformák. A

köszönéseknek számos elferdített változata használatos: *szia* (*szeja, szejaztok, szio(ka), szija, szijja*; angolosan: *cija, ciija, cijja*), *szevasz* (*szasz(tok), szega, szev, szeva*), *cső* (*csá, csáó, csőő, császtok*) és egyéb formák (*cupp, jóccak, jóóócaka, jóéjtpusza, pá, üdv*). Gyakoriak az angol köszönések, illetve elferdített vagy fonetikus leírásuk: *hi* (*hi all, háj, hy*), *hello* (*hali, halika, haller, hellókák, helaeveribodri*), *bye* (*bye all, báj*). Jellemzően csetes köszönés: *back, re* (*rere, rekk, reccs*) 'visszajöttem, újra itt (vagyok)'.

A korábban említett szekvenciális kuszaság miatt rendkívül gyakori a megszólítás, hisz nélküle nem lenne egyértelmű, hogy kinek szól a köszönés.

Az e-mail

A teljesség kedvéért, és mert a személyközi kommunikációval zárjuk virtuális kirándulásunkat, csupán néhány gondolat erejéig térjünk ki az internetes kommunikációnak a honlapok után a legnépszerűbb, legismertebb és legtöbbet használt formájára, az elektronikus levelezésre. Bár az e-mailek a hagyományos levél szerepét vették át, mégsem követik annak gondos, kicsiszolt szövegfelépítését, fogalmazásbeli választékosságát és formai igényességét. Ennek leginkább lélektani oka van. Az a tudat, hogy az elektronikus levél rendkívül gyorsan célba jut, arra serkenti szerzőjét, hogy a levél megfogalmazása, megírása és megformálása is kövesse a tempót. E feladatok egyidejűsége – a választékosság háttérbe szorulásával – lendületessé teszi, az élő beszédhez közelíti a leveleket.

A hagyományos magánlevél–hivatalos levél kettősség megmaradt, közülük az előbbi ment át nagyobb változáson. A legnagyobb módosulás az egyszerűsödés a szerkezetben, tartalomban, információmennyiségben, továbbá a fogalmazásban és a szóhasználatban. A nyitóformulák megmaradtak, de – a szerepviszonyok erős függésében – egyre gyakrabban az élő beszéd üdvözlési formái váltják fel a hagyományos levélbeli megszólítást. Hasonló változás figyelhető meg a záróformulákkal kapcsolatban is. Az üdvözlési formák száma csökken, a búcsúformulákat gyakran az elköszönés helyettesíti. Természetesen az aláírás elmaradhatatlan, de a kézjegy azonosító szerepe kiiktatódik, és formálissá válik. Ez az oka annak, hogy monogrammá rövidül (pl.: *KZ, T.*, vgy).

Az elektronikus levelezésben az írásos érintkezés aszinkronitása lényegtelenné válik, sőt, az interakció felgyorsulása folytán a párbeszéd kommunikációs lefolyásához közelít. A levél terjedelme is erősen lecsökkent a célratoró, lendületes szövegszerkesztés következményeként. Ehhez igazodik a könnyed társalgási stílus, nemritkán szlenges szóhasználat, nyelvhelyességi és helyesírási figyelmetlenségek. A csevegőkben megismert emotikonok használata ide is áttért, de állományuk jelentősen szűkebb.

Aki a fórumokban vagy a csevegőkben gyakrabban megfordul, tapasztalhatja, hogy oda meglepően sokan írnak külföldről, olyan helyekről, ahol a gépeken nincsenek ékezetes betűk. Nemcsak a környező országokra kell gondolnunk, hanem épp külföldön tartózkodó ismerőseinkre is. A technikai környezet nem mindig támogatja az ékezetes betűk írását, illetve fogadását. Ezt a nehézséget a levelekben úgy próbálják kiküszöbölni, hogy egyszerűen „ekezet nélkül irjak” üzeneteiket. (Ez a fórumokon és a csevegőkben is gyakori.) Másik lehetőség az ún. repülő ékezetek (*repu:lo'' e'kezet*) használata, harmadik megoldás a távirati módszer (*repueloe eekezet*), de az olvasás nehézsége miatt ezeket jóval ritkábban alkalmazzák.

Végül ejtsünk szót két – technika adta – újdonságról. Az elektronikus levelet egyszerre több, sőt igen nagyszámú címzethez lehet továbbítani. Ezzel ez a jellemzően személyközi kommunikációs forma a csoport- vagy akár a tömeges kommunikáció irányába nyit lehetőséget. A másik, ugyancsak kommunikációs változást hozó jelenség a válaszlevél-funkció. Ez automatikusan elvégzi a címzést, és az eredeti levél szövegét is megtartja, így arra akár részleteiben is válaszolhatunk, ezáltal levelünk párbeszédszerű lesz. (Ezt a módszert a fórumosok is kedvelik.)

Kitekintés

Az internet tulajdonságairól, előnyeiről, hátrányairól, társadalmi hatásairól sokan mondtak már véleményt. Az internetezők demográfiai jellemzőiről, médiahasználatáról, vásárlási szokásairól stb. pszichológusok, szociológusok, média- és marketinges szakemberek készítettek felméréseket, elemzéseket. Néhány kutatón kívül – itt elsősorban Balázs Géza és Bódi Gábor nevét említhetjük – azonban a nyelvtudomány még nem fedezte föl magának a netes társadalom sajátos nyelvhasználati világát. A nyelvtudománynak is ki kell alakítania kutatási módszereit, meg kell fogalmaznia alapvető kutatási céljait és hipotéziseit, széleskörűen általánosítható, megbízható és érvényes adatokat kell gyűjtenie az interneten folyó kommunikáció nyelvhasználatáról. Pedig az új médium új típusú szövegeit új módszerekkel lehet vizsgálni. A munka kezdetét már jelzik tanulmányok, és reménnyel tölt el, hogy megjelent az *e-nyelv* című honlap is.

Az internettől mint alakulóban lévő, friss kommunikációs csatornától nem várható el, hogy kész formákkal, kicsiszolt eszköztárral jelentkezzen. Még nem látszik tisztán, hogy a kezdeti újszerűség, a beszélt és az írott nyelv keveredésének a varázsa, játékos izgalma látható-e a neten, vagy egy új kommunikációs forma születésének, formálódásának vagyunk tanúi. A felmérések szerint az internethasználók zömmel fiatalok (20–30 évesek), főleg városiak, diákok, értelmiségiek. Az internetes nyelvhasználatnak ők a fő alakítói és mintaadói. A netes társadalom előbb-utóbb kialakítja a maga nyelv-

használati szokásait. Könnyű belátni, hogy ez majd nem izoláltan, a számítógépek képernyőjén jelentkezik, hanem erősen kihat az élő beszédre, s ami még fontosabb: az írásra is. Jelenleg úgy áll a dolog, hogy itt mutatkozik legerősebben a változás. Az írásos kommunikáció hagyományos normáinak a fellazulása, átrendeződése igen látványos. A kommunikáció hatékonyságának és gyorsaságának rendelődik alá minden: a szövegszerkezet leegyszerűsödik, a szóhasználat átalakul és szűkül, a helyesírás az olvashatóság határáig csökken.

Végezetül egy zárógondolat az internet és a globalizáció egymásra hatásáról. Az internet a globalizálódást egyfelől erősíti, másfelől gyengíti. Ha azt nézzük, hogy a hálón találkozók a – határon belüli és kívüli – összmagyarság, akkor belátjuk, hogy ezek a kommunikációs formák egységesítik a nyelvet és annak szokásrendszerét, normáját. Viszont arra is gondolhatunk, hogy a net a csoportképződés helye, ahol az újonnan létrejött közösségek kialakítják a maguk szubkultúráját, beleértve a nyelvhasználati elkülönülést is. Ez viszont a differenciálódás, a sokszínűség irányában hat.

Felhasznált irodalom

- Balázs Géza 2001. *Az informatikai forradalom és a nyelvstratégia*. www.e-nyelv.hu.
- Balázs Géza 2002. *Az internetkorszak kommunikációja*. Édes Anyanyelvünk 1. sz.
- Bódi Zoltán 2001a. *Az internetes sajtó nyelvhasználatáról*. www.e-nyelv.hu.
- Bódi Zoltán 2001b. *Informatika és nyelvhasználat*. www.e-nyelv.hu.
- Bódi Zoltán 1998. Internetes kommunikáció – beszédkommunikáció. In: Gósy Mária szerk., *Beszéd kutatás '98. Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest.
- Miklós Kata. *Az IRC nyelvezete*. Egyetemi dolgozat, 1996. (<http://www.mek.iif.hu/pota/szint/muszaki/szamtech/wan/kultura/ircnyelv.hun>)
- Moldován István. *Elektronikus sajtó, elektronikus publikálás*. In: JEL-KÉP1997/1 67–83. (<http://www.mek.hu/porta/szint/human/media/efolyir/efolyir.mek>)
- Molnár Roland 2002. *Az internetkorszak kommunikációja*. Szakdolgozat. EKF, Eger.
- Soós Viktória 2001. *Az internetes csevegés (IRC) és nyelvhasználat*. Édes Anyanyelvünk.
- Szabó Béla 2003. *Új kommunikációs formák az interneten: a chat*. Szakdolgozat. UMB, Banská Bystrica.

Mellékletek

1. számú melléklet

Az Index fórumai (a hozzászólások száma szerint)

Témakörök (topikok)	Altémák száma	Hozzászólások száma
1. Törzsasztal – Az első és legnagyobb a fórumok között, sokszor a szerkesztőség is innen értesül arról, hogy mi van a nagyvilágban.	21276	3872450
2. Politika – Online Hyde Park Corner! Itt még a kormányról is megírhatja a véleményét! Sőt.	42293	3262967
3. Autó-motor – Járgányok és úrvezetők, fél-tengelyek, téli gumik, nosztalgia és futurisztika.	2755	2295849
4. Drukkerkocsma – A sportrovat focifóruma. Sportszerű szurkolás és barátságos poharazgatás, moderátori felügyelet mellett.	2885	1861873
5. Törzsasztal-játékok – Virtuális játékok a fő-rumban, asszociáljunk és egyéb formabontó műfajok.	557	1545015
6. Kultúra – Mozi után loggoljon be, és írja ki magából! Írjon kritikát, dicsérjen-szidjon, a szalonban minden vélemény szent.	5630	1395172
7. Hölgyek, urak, szex – Nők, férfiak, szex, szerelem, udvarlás, ismerkedés, érzelmek, történetek, kalandok, hihetetlen és hihető esetek.	4583	999158
8. Gamez – Tippek és tanácsok, sugások és csalások. Vérbeli játékos természetesen csak friss hírekért és tapasztalatokért jár ide.	3019	540410
9. Index kávéház – Laza duma, csetelés, vagy amit akartok. Az index alig moderált fóruma azoknak, akik inkább könnyed csevegésre vágynak mintsem arra, hogy témáról témára megváltsák a világot.	1207	480242
10. Vallás, Filozófia – Hit, remény, szeretet. Érvek, vélemények ezeréves kérdésekről, aktuális problémákról.	3686	437884

2. számú melléklet

Magyarulez –Plenáris (részlet)

bujesz	válasz megnéz	2003.10.01 14:13:04 (2675)
<p>Üdvözlök minden kedves régi és új topiklakót!</p> <p>Végigolvasva a plenáris hozzászólásait, egyetlen megválaszolatlan kérdésem maradt csak (a hétköznapi nyelvi érdekességeket tekintve):</p> <p>Hogy lehet valami TISZTA kosz?</p> <p>Amikor ezt először hallottam, azt hittem poén, de nem. Tiszta kosz, tiszta jó, stb...</p> <p>Honnan ered az a jelző? A tisztázni, egyöntetűvé tenni kifejezésből?</p>		
KisPiramis	válasz megnéz	2003.10.01 18:11:18 (2676)
<p>Az út: Teljesen piszkos - tisztára piszkos - tiszta piszok. Nekem ez elég egyszerű. És ősrégi. Ujabb és (kicsit) érdekesebb pl. "dögös nő", "jó dögös".</p>		
Előzmény: bujesz (2675)		
Vitya	válasz megnéz	2003.10.01 22:41:39 (2677)
<p>Azért a <i>zsír kemény</i> is zsír kemény... :-)) (Pedig létezik, én már hallottam, de bizonyára erősen... hm... "szubsztandard".)</p>		
Előzmény: KisPiramis (2676)		
Testaccio Rabja	válasz megnéz	2003.10.01 23:31:07 (2678)
<p>Ez a "zsír kemény", ez szuper. Nehezen verhető. Bajnokjelölt.</p>		
Előzmény: Vitya (2677)		
Kis Ádám	válasz megnéz	2003.10.02 00:27:23 (2679)
<p>A TESz szerint a <i>tiszta</i> egyebek között ilyets jelent: <i>teljesen, merőben</i>. Az összefüggés a melléknévi alak <i>keveretlen</i> jelentéséből köbetkezhethet (fél-deci tisztán).</p> <p>Ami a <i>zsírt</i> illeti, nagyon új alakulat, jó lenne tudni, miért jött létre, de már én is érzem (bár leginkább a <i>zsír hülye</i> alakkal szoktam találkozni).</p>		
Előzmény: bujesz (2675)		
Onogur	válasz megnéz	2003.10.02 01:03:39 (2680)
<p>Kedves zsírozók!</p> <p>> <i>Ami a zsírt illeti, nagyon új alakulat, jó lenne tudni, miért jött létre</i></p> <p>Tipp: A nem felületkezelt vastartalmú műszaki cikket gyárilag bezsírozták, hogy ne rozsdásodjon. Az új termék zsíros volt, tehát <i>zsír új</i>, azaz 'teljesen új'. S innen tevődhetett át más <i>új</i> dolog 'teljesen' értelmű jelzőjévé.</p> <p>Üdv: Onogur</p>		
Előzmény: Kis Ádám (2679)		
Yogi	válasz megnéz	2003.10.02 06:14:20 (2681)
<p>En a <i>zsírt</i> "nagyon jó" jelentésben hallottam ("az zsír").</p>		
Előzmény: Onogur (2680)		
Vitya	válasz megnéz	2003.10.02 10:08:13 (2682)
<p>Egyébként szerintem a magyar szóképzés egyik (ha nem a) legproduktívabb területe a <i>nagyon</i> újabb és újabb szinonímáinak létrehozása. Míg a</p>		

francia nyelv megfelelő regiszterében szinte egyeduralkodó a *vachement*, addig próbáljuk csak meg felsorolni, hogy mi minden kerülhet a magyarban ebbe a fok-mérték határozói (na ezt hogy írjuk?) pozícióba. (Biztos vagyok benne, hogy a *zsír kemény* nem a *lópofájú hófehérke* mintáira képzett jelentéstömörítő szóösszetétel. A *zsír* az adott helyzetben melléknév, vö: *kurva, állat, kő* (kő bunkó, kő hülye), stb.).

Előzmény: Onogur (2680)

Kis Ádám

[válasz](#) | [megnéz](#)

2003.10.02 10:33:55 (2683)

Tök

Előzmény: Vitya (2682)

playboy2002

[válasz](#) | [megnéz](#)

2003.10.02 11:07:37 (2684)

Azt nem figyelted meg, hogy ilyen értelemben valahogy másként ejtik. Talán így: „Ez zzsír!” (sic!). Nekem szinte eszembe se jut róla a fehérje-maszlag.

Előzmény: Yogi (2681)

3. számú melléklet

Részlet a Chat.hu, szoba *40-en túl* nevű szobájának csevegéséből (2002. december 21., idézi: Szabó 2003)

1. [Robin Hood] sziasztok
2. [NoiseEHC] csibe: akkor én már nyugdíjas vagyok?
3. [orzi] kuncsi, az elég zavaró haz az ember 80 éves és 22 nek erzi magat
4. [@Csizmaskandur] Orzikám a tied egy kicsit hibádddzik: Nem látnám, hogyé Bpesti lennél :)))
5. *** !Dina@ meg 20 éve egyfolytában 16
6. [Vándor...] Sziasztok:))
7. [orzi] csimma, :))))
8. [Bohém&Jóképű] :o))))))))))
9. [piciszív@] orzi fordítva még zavaróbb
10. [orzi] nem, mer belgium
11. [kuncsirke] szia robin
12. [citrusritus] ki ez a bohém
13. [kuncsirke] nózika, ha úgy érzed akko lehet...
14. [Bohém&Jóképű] akkor kezdjünk el egy kollektív mesét!:o)
15. [!Dina@] kezd
16. [orzi] pici, lehet, de akkor nezd meg Faludi bacsit
17. [Bohém&Jóképű] az életkor a főszereplő:o)
18. [NoiseEHC] csibe: ha azt nézzük, már egy ideje nem dolgoztam... csetelek, hogy b...szameg!!! :)
19. [kuncsirke] orzi, lehet, de sokkal jobb mint 20 évesen 80-nak érezni...
20. [Robin Hood] szia kuncsire már azt hittem senki nem köszön vissza
21. [fru38] na én mese előtt lépek népek:))))
22. [fru38] reggel kellnem kőőő:(((((((((((
23. [orzi] meg jó hogy 26 vagyok:))))
24. [!Dina@] fru jó éjt
25. [fru38] jockakát:))))))))))
26. [Robin Hood] és még írni sem tudok
27. [piciszív@] orzi neked ellenszenves?
28. [orzi] pici, nem az, eljen úgy ahogy akar
29. [kuncsirke] robin:)
30. [orzi] de gusztustalan ha reklamozza is
31. [piciszív@] szóval az
32. [NoiseEHC] a leggázosabb mondjuk 98 évesen 99-nek érezni, de mindegy....
33. [vörös démonka] Nem járt ma itt nyugiboszi? Ki látta?
34. [kuncsirke] nózi, most dodozol épp?
35. [orzi] végül is az
36. [NoiseEHC] csibe: most sörözöm épp, de akár dolgozhatnék is